

Eugenia Katarzyna Krasińska-Kencka

Biblioteka Maksymiliana Marszałkowicza

Dwory ziemiańskie były ośrodkiem życia towarzyskiego i umysłowego. Czytelnictwo książek i czasopism wynikało z nieustającej potrzeby doskonalenia umysłu i ducha, a także było wyrazem uczuć patriotycznych, szczególnie w czasach zaborów. Zgromadzone obiekty biblioteczne odzwierciedlały zainteresowania i pasje ich właścicieli.

Księgozbiory były gromadzone często pod kątem nauczania dzieci i młodzieży, jak też dalszego ich kształcenia na uczelniach. Takie postawy doprowadziły do powstawania bogatych kolekcji bibliotecznych, w których skład wchodziły książki, w tym inkunabuły i stare druki, rękopisy, albumy artystyczne, dokumenty i pamiątki historyczne.

Znajomość języków obcych wśród przedstawicieli ziemiaństwa powodowała, że w bibliotece obok pozycji polskojęzycznych znajdowały się książki drukowane w języku francuskim, niemieckim, angielskim, włoskim i po łacinie. Inwentarze bibliotek dworskich odzwierciedlały tradycje intelektualne i literackie przodków. W większych rezydencjach zbiory były tak liczne, że siedziby ziemiańskie przejmowały rolę salonów literackich, gdzie gromadziły się wybitne jednostki ze świata nauki i kultury

Gromadzenie księgozbiorów stało się powszechnym zjawiskiem dopiero w drugiej połowie XIX w., co można tłumaczyć wzrostem produkcji drukarskiej, podniesieniem poziomu wykształcenia ludności i oddziaływania szkoły, poczuciem patriotycznego obowiązku i względami ambicjonalnymi. Własne księgozbiory gromadzili: pisarze, nauczyciele, bibliotekarze, duchowieństwo, prawnicy, a także lekarze i inżynierowie. Niepodobna określić liczby zbiorów ziemiańskich z XIX w. ani wymienić ich zbyt wielu. Jednakże należy wspomnieć niektóre, te najznacześniejsze. W Królestwie prowadził działalność kolekcjonerską Cyprian Walewski, pod koniec życia jego zbiór osiągnął 11 tysięcy dzieł, nie licząc rękopisów, map i rycin. Szczególnie interesujące są dzieje biblioteki Gustawa Zielińskiego, uczestnika powstania listopadowego, zesłanego na Syberię. W swoim majątku Skępe utworzył księgozbiór przekraczający 19 tysięcy tomów, zawierający inkunabuły. Ciekawy orientalistyczny zbiór zgromadził w Sawraniu na Ukrainie Wacław Rzewuski. Jan Nargielewicz w swym majątku w Wojnowie koło Nowogródka zebrał 20

tysięcy tomów z zakresu geografii i etnografii. Zbiory Władysława Platera w Krasławiu na Witebszczyźnie sięgały 30 tysięcy tomów.

Ze znaczących księgozbiorów ziemiańskich w Wielkopolsce należy wymienić: jako najcenniejszą – bibliotekę Mielżyńskich w Pawłowicach, liczącą ok.10 tysięcy tomów, a także zbiór biblioteczny założony w 1850 roku przez Gustawa Potworowskiego w majątku, liczący cztery tysiące dzieł. Biblioteka w Turwi założona przez generała Dezyderego Chłapowskiego liczyła cztery tysiące woluminów.

Imponującym zbiorem mógł się poszczycić dwór w Wierzenicy, gdzie biblioteka Augusta Cieszkowskiego stanowiła jeden z największych prywatnych zbiorów bibliotecznych, zawierała ona około 40 tysięcy tomów z zakresu filozofii, nauk społecznych, ekonomicznych i przyrodniczych oraz cenne archiwum z listami Cypriana Kamila Norwida i Zygmunta Krasińskiego, który był częstym gościem w Wierzenicy, i stąd w zbiorach wiele książek z jego autografem.

Kazimiera Maleczyńska w pracy *Książki i biblioteki w Polsce okresu zaborów* wspomina, że szczególnie intensywne i obejmujące szerokie kręgi było zbieractwo ziemiaństwa galicyjskiego. Obok Podoleckich w Rzepedzi na Rzeszowszczyźnie, Rzewuskich z Podhorców k. Złoczowa, Aleksandra Batowskiego, wymienia zbiory Maksymiliana Marszałkowicza w majątku Kamienica koło Limanowej, liczące ok.10 tysięcy tomów¹. Dalej dodaje, że zbiory Marszałkowicza były szeroko udostępniane². Także Franciszek Radziszewski, w pracy *Wiadomość historyczno-statystyczna o znakomitych bibliotekach i archiwach publicznych i prywatnych, tak niegdyś byłych jak i obecnie istniejących w krajach dawną Polskę składających, a mianowicie: w Królestwie Polskim, Galicyi, w ks. Poznańskim i zachodnich guberniach Państwa Rosyjskiego porządkiem abecadłowym miejsc ułożona*, wymienia bibliotekę dziedzica Kamienicy w Galicji, niedaleko Sącza, Maksymiliana Marszałkowicza, określając jej wielkość jako „dosyć liczną”. Wymienia również bibliotekę brata Maksymiliana Felicjana Marszałkowicza, dziedzica Stronia w Galicji, niedaleko Sącza, informując, że zawiera „między innymi, niektóre inkunabuły i cokolwiek rękopisów”³.

¹ K. Maleczyńska, *Książki i biblioteki w Polsce okresu zaborów*, Wrocław 1987, s. 203.

² Ibidem, s. 205

³ F. Radziszewski *Wiadomość historyczno-statystyczna o znakomitych bibliotekach i archiwach publicznych i prywatnych, tak niegdyś byłych jak i obecnie istniejących w krajach dawną Polskę składających, a mianowicie: w*

W *Polskim Słowniku Biograficznym* Henryk Barycz, autor biogramu Maksymiliana Marszałkowicza, tak opisuje jego kolekcję:

Ze szczególnym zamiłowaniem zajął się kolekcjonerstwem książek z zakresu dziejów politycznych i kulturalnych. Już w latach pięćdziesiątych biblioteka cieszyła się wśród galicyjskich bibliofilów dużym rozgłosem. Zbiór ten, obliczany na ok. 7000 do 10000 tomów był starannie prowadzony i konserwowany, posiadał własny katalog: dzielił się na część użytkową (wydawnictwa bieżące) oraz historyczną, stale powiększaną przez zakupy i wymianą cenniejszych okazów. Z księgozbioru tego korzystali historycy: Szczęsny Morawski i Ferdynand Kudelka; wypożyczał z niej pewne rękopisy dla celów edytorskich Lucjan Siemieński. Z biblioteką połączona była mała, ale doborowa galeria obrazów, wśród których były również dzieła malarzy obcych. Po śmierci Maksymiliana, a na rok przed swoją śmiercią (1884 w sierpniu) wdowa po nim przekazała księgozbiór w formie darowizny na rzecz Akademii Umiejętności w Krakowie z zastrzeżeniem zachowania jego jednolitego charakteru jako odrębnej całości; „(co nie zostało dokonane)⁴.

Ze zbiorów kamienieckiego dworku, głównie z rękopisów korzystał Szczęsny Morawski pisząc wczesnośredniowieczne dzieje Sądecczyzny. Tom pierwszy wydany własnym nakładem w Krakowie w 1863 roku opatrzony dedykacją następującej treści: „Wielmożnemu Maksymilianowi z Brzezia Marszałkowiczowi właścicielowi dóbr ziemskich: Kamienicy, Szczawy, Zbludzy itd. Założycielowi fabryk i księgozbioru wielce mi pomocnego do badań dziejowych – poświęca autor”. Ferdynand Kudelka (1842–1906), pod wpływem doświadczeń wyniesionych ze służby wojskowej, a także własnych badań prowadzonych w bogatym księgozborze Maksymiliana Marszałkowicza, podjął ideę opracowania naukowego polskich bitew XVI i XVII w.

W *Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego* napisano:

Nie można bez chlubnego uznania wspomnieć imienia zacnego obywatela [Maksymiliana Marszałkowicza] (+1878), który gospodarując tu przeszło 40 lat, dobra wzorowo urządził, osiedle dworskie estetycznie przyozdobił, dobrobyt i oświatę włościan podniósł, a bibliotekę swoją obejmującą

Królestwie Polskim, Galicyi, w ks. Poznańskim i zachodnich guberniach Państwa Rosyjskiego porządkiem abecedowym miejsc ułożona, 1875, s. 79.

⁴ H. Barycz, MARSZAŁKOWICZ MAKSYMILIAN, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XX (1975), s. 69–70.

przeszło 4000 samych wyborowych dzieł (około 10000 tomów), przeważnie polskich, otwartą każdemu, kto z niej korzystać chciał, przyczynił się niemało do podwyższenia poziomu umysłowego w Sądeckim⁵.

O tym, że Maksymilian Marszałkowicz był wielkim miłośnikiem książek, starych druków i rękopisów polskich i że je udostępniał, pisze Józef Łepkowski odbywający podróż archeologiczną po Galicji. W 1849 roku w swoim sprawozdaniu zanotował:

We wsi Kamienica dziedzic Maksymilian Marszałkowicz posiada liczny księgozbiór i małą galeryę obrazów, zagranicznych artystów. Oto w krótkim obrazie przebiegłem działy archeologiczne, które do szczegółowego opisu Sądeczczyzny za podstawę służyć mi będą⁶.

Antoni Skąpski, rządcą w majątku Marszałkowicza, pisze w swoim pamiętniku:

Od kwietnia 1840 roku objąłem posadę w Kamienicy[...]. W zdrowiu przy pracy, wesoło i nie bez zabawy schodziły lata w Kamienicy, a mając z biblioteki pana Marszałkowicza pod dostatek książek do woli i do wyboru, przyłgnałem do miejsca i do ludzi i nie starałem się o inne⁷.

Kamienica była w inteligencję dość obfitą, albowiem oprócz właścicieli, których dość często goście odwiedzali, było dwóch księży, proboszcz, wikary, rządcą Kubala żonaty, nadleśniczy i dwóch leśniczych, urzędnik przy piapierni, dwóch oficjalistów przy hamrach⁸.

Rządcą Ludwik Kubala był nieprzeciętną indywidualnością, ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Lwowskim, związany silnymi więzami przyjaźni z Marszałkowiczem podzielał także jego przekonania polityczne i narodowowyzwoleńcze. W Kamienicy 9 września 1838 roku przyszedł na świat jego syn, również Ludwik, późniejszy słynny historyk XVII w., który swoje dzieciństwo i wczesną młodość spędził w górskim regionie na osi wsi Łukowica i Kamienica. Wychowany patriotycznie, brał udział w pracach organizacyjnych powstania styczniowego. Był szefem policji powstaniowej w Krakowie, za co był więziony przez dwa lata w Josephstad. Studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, następnie na Uniwersytecie w Wiedniu. Był

⁵ *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 3, 1880–1914, s. 745.

⁶ J. Łepkowski, *Sprawozdanie z podróży archeologicznej po Sądeczczyźnie, na posiedzeniu Towarzystwa Nauk. Krak. Wydziału Archeologicznego*, „Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Złączonego. Oddział Sztuk i Archeologii” 1852, t. 21 (t. 6), z. 2, s. 236.

⁷ A. Skąpski, *Pamiętnik dla moich dzieci i wnuków*, w: *Nadziei promienie: trzy pamiętniki z XIX wieku*, wstęp, oprac. tekstu, komentarz Józef Pociąg, Kraków 1972, s. 36.

⁸ *Ibidem*, s. 37.

autorem niezwykle poczytnych *Szkiców historycznych*, na których m.in. oparł swą *Trylogię* Henryk Sienkiewicz.

Maksymilian Marszałkowicz zmarł 26 lipca 1878 roku. Zgodnie z jego wolą wdowa po nim Kornelia przekazała księgozbiór do Akademii Umiejętności w Krakowie w roku 1884. Fakt ten został odnotowany w krakowskim dzienniku „Czas”:

Księgozbiór Ś.p. Maksymiliana Marszałkowicza, liczący kilkanaście tysięcy tomów, ofiarowany został, jak się dowiadujemy, przed jakimś czasem, przez wdowę, po zmarłym, p. Kornelię Marszałkowiczową, Akademii Umiejętności. Księgozbiór ten składa się przeważnie z dzieł polskich lub dotyczących Polski, bądź to historycznych, bądź z dziedziny pięknej literatury, a są podobno między niemi dzieła rzadkie⁹.

W *Roczniku Zarządu Akademii Umiejętności w Krakowie* zamieszczono informację:

Wreszcie zmarła przed dwoma miesiącami pani Kornelija Marszałkowiczowa, darowała Akademii całą starannie i umiejętnie zbieraną bibliotekę ś.p. męża swego Maksymiliana Marszałkowicza, znaczną, bo obejmującą do kilku tysięcy tomów, cenną bardzo, bo zawierającą wiele pięknych bibliograficznych rzadkości, a w niektórych zwłaszcza działach i epokach bardzo obfitą i kompletną. Warunek, iżby zbiór ten w zbiorach Akademii stanowił osobną całość i zachował swoją odrębność, jako biblioteka Marszałkowicza, Akademia z gotowością przyjęła i do niego się przy układaniu biblioteki ściśle stosuje, żałując jedynie, że przestrzeń jaką rozporządza, nie pozwala jej już dziś urządzić osobnej sali na zbiory Marszałkowicza i pod jego imieniem¹⁰.

⁹ *Kronika miejscowa i zagraniczna*, „Czas” 1885, nr 27 z 4 lutego, s. 3.

¹⁰ *Rocznik Zarządu Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1884*, Kraków 1885, s. 83.

W zestawionych przez Jana Czubka opisach rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie te ze spuścizny Maksymiliana Marszałkowicza, oznaczone w katalogu (M)¹¹, to:

291. (M). Rps z 18 w., 35x22, k. 62, opr. karton późn. B.t. Kronika polska 1648–1729.

292. (M). Rps z 18. w., 32x20, str. 620, opr. w skórę gładką, na grzbiecie wyciśnięto złotymi literami: „Manuskrypt 1773-1774”. B.t. Silva rerum: Zbiór listów, wierszy, mów, broszur, aktów itd. Z lat 1773. I 1774. Na końcu szczegółowy spis treści, współcześnie sporządzony.

293. (M). Rps z 19. w., 22x18, str. 349, karton. B.t. Książka do nabożeństwa.

294. (M). Rps z 18. w., 33,5x20, k. 281, opr. w skórę, współcz. Na grzbiecie wyciśnięty tytuł: „Diaryusz seymu Warszaws. an. D. 1724”. Dyaryusze, listy, odpisy aktów, wiersze itd. 1676–1735.

295. (M). Rps z 18. w., 31x19, str. 444, opr. w półsk. późn. B.T. Silva rerum.

1. Opowiadania z dziejów starożytnych bez początku i końca.
2. Wyjątki z „Puncta Monitorum” (Paszkwil na Jezuitów).
3. Fraszki Andrzeja Morsztyna (Obsconea).
4. Trzy utwory dramatyczne: a) Garabuzer, dramat b) Comoedia Faceta c) Alfons, dramat (St. Hier. Lubomirskiego).
5. Wiersze i akta polityczne z czasów bezkrólestwa po królu Janie III.

296. (M). Rps z końca 18. W., 15,5x9,5. k. 46, opraw. w półpł. „Sen na jawie” Stan. Orzechowskiego, tłum. Z. A. Włyńskiego. Odpis z druku 1767.

297. (M). Rps z 17. i 19. w., 34x21, k. 63. B. t.

1. Papiery (przeważnie wojskowe) po baronie Egidyuszu de Bremerze, pułkowniku J.K. Mci (1660-1665).
2. Papiery Ciecierskich (1823-1864).”

¹¹ *Katalog Rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie, zestawiał Jan Czubek, nakładem Akademii Umiejętności, Kraków 1906.*

298. (M). Rps z 18. w., 31x19, k. 81; opr. w półsk. współcz. „Ordynacya Odtrogska 1755” (ręką 19. w.). Kopie aktów i listów, wierszy, dialogów, odnoszących się do sprawy ordynacyiostrogskiej.

299. (M). Rps z 19. w. , 22x17, k. 120 i 51, karton. „Historya Napoleona, z dzieł Norvinsa, hr. Las Cases, gen. Gourgaud i innych” (Tom I. i część II.) 2. vol.

300.(M). Rps z 19. w., 34x20,5, k. 33. B. t. Kopie listów mniemanych spiskowców poznańskich z rewolucjonistami na emigracji, odnoszących się do interpelacyi Władysława Niegolewskiego o sprawę Bärensprunga.

301. (M). Rps z r. 1828., 25x29, k. 109, karton. „Iuspolonum per Drem Dobrzański 1828 – mój manuskrypt, według którego wykładano prawo polskie na uniwersytecie Lwowskim w r. 1828”.

302. (M). Rps z r. 1826., 25x19, k. 138. „Iusnaturae per dnum Nicolaum Napadiewicz, doktorem iuris utriusque et philosophiae, profesorem publicum In c. r. FrancisceuniversitateLeopoliensi” – „Skrypta, z których się uczyłem w r. 1826”.

303. (M). Rps z r. 1826., 25x20, k. 220. „Iuscivitatis et gentium” – „Skrypta, z których się uczyłem w r. 1826”.

1200. Rps z 19 w., 37,5x24, opr. w półsk. „Księga wniosków 1848” (Rady Narodowej nowosądeckiej).

1273. Rękopis z 17 w., 31x20, str. 178 i 176, opr. w skórę z wyciśniętym herbem Nieczuja i literami z jednej strony „WE” z drugiej „K”. Tytuł ręką 19. w.: „Poezyje Kaspra Miaskowskiego, Hieronima Morsztyna i Wespazyana Kochowskiego, poetów 17 w., i kilka artykułów prozą pisanych”. Ze zbioru M. Marszałkowicza; rps był, jak się zdaje, własnością W. Kochowskiego, za czym przemawia nie tylko też sama oprawa, co Nr 1274, lecz i herb wyciśnięty na okładce i pierwsze litery imienia i nazwiska Kochowskiego.

1274. Rps z 17. w. 29,3x19, k. 178, opr. W skórę, współcz. Tytuł ręką 19 w.: „Miscellanea z czasów Władysława IV., Jana Kazimierza i Michała Wiśniowieckiego. Rękopis współczesny”. Rękopis zawiera przeważnie wiersze, przepisane ręką, jak się zdaje, Wespazjana Kochowskiego. Autorstwo wierszów nieoznaczone z wyjątkiem jednego (k.88). „Odpis

Morsztynów na ten (list) znowu”. Ze zbioru M. Marszałkowicza. Na k. 1 ręką 18. w.: Ex libris Casimiri Rudnicki.

W roku 1988, Biblioteka Narodowa w Warszawie wydała *Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce*, gdzie napisano:

[...] w znajdującym się w Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, zbiorze Maksymiliana Marszałkowicza (1802–1878), prezesa Rady Powiatowej Limanowskiej, posła na sejm galicyjski i kolekcjonera, znajduje się ok. 15 jednostek rękopiśmiennych. Są to Rękopisy różnej treści (XVII–XIX w.), m.in.: źródła do historii Polski, papiery rodzinne Ciecierskich z XIX w. i Egidiusza de Bremera (barona z Flandrii, szlachcica inflanckiego, oficera w regimencie Pawła Sapiehy) (XVII w.), miscellanea historyczno-literackie (m.in.), poezje Wespazajana Kochowskiego, Kaspra Miaskowskiego i Hieronima Morsztyna, materiały do dziejów ordynacji Ostrogskiej¹².

Tyle dało się ustalić o zbiorach Maksymiliana Marszałkowicza na podstawie książek, informatorów, katalogów i not prasowych. Czyli, że biblioteka Marszałkowicza była całkiem spora, szacowano ją nawet na ok. 10 tysięcy tomów. Składały się na nią książki (XIX w.), inkunabuły, rękopisy (XVII–XIX w.), stare druki. Była udostępniana i jej zbiory były przydatne takim autorom jak Ludwik Kubala, Ferdynand Kudelka, Szczęsny Morawski oraz edytorowi Lucjanowi Siemińskiemu. Korzystali z niej również współpracownicy i znajomi właściciela. Po jego śmierci została przekazana do Akademii Umiejętności w Krakowie, obecnie znajduje się w Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie przy ul. Sławkowskiej 17.

Podjęłam próbę skonfrontowania zbioru Maksymiliana Marszałkowicza z jej obecnym zasobem. Ponieważ z katalogu biblioteki udało mi się wygenerować tylko kilkanaście starych druków, zwróciłam się do pracowników biblioteki o pomoc w ustaleniu obecnej wielkości zbiorów Marszałkowicza. Okazało się, że sprawa nie jest wcale taka prosta. Nie ma dokumentacji

¹² *Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce*, oprac. D. Kamolowa przy współudziale K. Muszyńskiej (Zbiory kościelne), Warszawa 1966, s. 97.

przekazania księgozbioru i jego spisu. Księgozbiór M. Marszałkowicza nie był przedmiotem badań. Nie została w tym zakresie przeprowadzona żadna kwerenda badawcza. Wszystkie dane, jakimi dysponuje biblioteka, są efektem bieżącego opracowania i melioracji zasobu.

Natomiast podawana przez mnie (na podstawie źródeł drukowanych) wielkość księgozbioru M. Marszałkowicza w opinii bibliotekarzy wydaje się nieco wyolbrzymiona. Tak dużą bibliotekę Akademia Umiejętności otrzymała dekadę wcześniej od Cypriana Walewskiego i był to największy tego typu nabytek.

Zaznaczono, że obecnie bardzo trudno będzie odtworzyć wielkość tego księgozbioru, bowiem do lat 80. ubiegłego wieku Biblioteka PAU, a później Biblioteka PAN, dokonywała wymiany dubletów z innymi bibliotekami. Za dublet uznawano każdy drugi egzemplarz książki niezależnie od daty wydania książki i sposobu jego nabycia.

Ustaliłam, że z księgozbioru Maksymiliana Marszałkowicza biblioteka posiada:

➤ 3 inkunabuły:

1. Augustinus Aurelius, *De civitate Dei*, cum comment Thomae Waleys et Nicolai Trivet. Freiburg im Breisgau 1494.
2. Joannes de Sancto Germiniano, *Liber de exemplis et similitudinibus rerum*, Venezia 12 VII 1499.
3. *Psalterium*. Lat. Ed. Bruno ep. Herbipolensis. [Norymberga] 1497.

➤ ponad 200 starodruków i 2 rękopisy z XVII w.

Ile druków XIX-wiecznych pochodzi z jego biblioteki, bibliotekarze nie są w stanie oszacować. Katalog elektroniczny zbiorów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie nie obejmuje jeszcze całości zasobów. Uzyskiwane z nich dane nie są i nie mogą być zatem kompletne.

Dla przykładu zestaw starych druków, które udało mi się wygenerować z katalogu, a potem dokonać ich przeglądu:

1. Braun, David (1664-1737)

De scriptorum Poloniae et Prussiae Historicorum, Politicorum et Ictorum typisim pressorumac Manuscriptorum In Bibliotheca Brauniana Collectorum, Virtutibus et Vitiis, Catalogus et Iudicum [...]

De Scriptorum Poloniae Et Prussiae Historicorum, Politicorum, & Ictorum typis impressorumac Manuscriptorum In Bibliotheca Brauniana Collectorum, Virtutibus Et Vitiis, Catalogus, Et Iudicum, Post evolutionem exactam, sine odio aut studio, limatissimum.

Coloniae [Elbląg: Georg Bannehr], [post 15 VI] 1723.

PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.600

2. Catechismus Romanus

Catechismus Ex Decreto Concilii Tridentini, Ad Parochos, Pii V. Pont. Max. iussu editus.

In hac editione, praeter mendas plurimas correctas, adiecta etiam sunt passim in margine cum scripturarum, tum patrum loca, in exemplaribus reliquis, praesertim Romanis, ommissa.

Coloniae : Excudebat Henricus Aquensis, 1567.

Heinrich von Aich (15..-1590). Druk. Niemcy Kolonia.

PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr. 642

3. Prawo Pospolite Krolestwa Polskiego. T. 2 / Przez Godfryda Lengnicha Po Łacinie zebrane ; Przetłomaczone po Polsku Przez X. Marcina Moszczeńskiego [...]. W Krakowie: w Drukarni Stanisława Stachowicza [...], 1761.

PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr. 922 (t.2)

4. Dannenmayer, Matthias(1744-1805).

Institutiones historiae ecclesiasticae Novi Testamenti

Leitfaden in der Kirchengeschichte. T. 1.

Wien : gedruckt bey Johann Thomas Edlen von Trattern [...], 1790.

PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.3553 (t.1)

5. Dannenmayer, Matthias(1744-1805).

Institutiones historiae ecclesiasticae Novi Testamenti. Leitfaden in der Kirchengeschichte. T. 2.

Wien : gedruckt bey Johann Thomas Edlen von Trattern [...], 1790.

PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.3553 (t.2)

6. Dannenmayer, Matthias (1744-1805).

Institutiones historiae ecclesiasticae Novi Testamenti

Leitfaden in der Kirchengeschichte. T. 3.

Wien : gedruckt bey Johann Thomas Edlen von Trattern [...], 1790.

PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.3553 (t.3)

7. Dannenmayer, Matthias(1744-1805).
 Institutiones historiae ecclesiasticae Novi Testamenti
 Leitfaden in der Kirchengeschichte. T. 4, undletzter.
 Wien : gedruckt bey Johann Thomas Edlen von Trattern [...], 1790.
 PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.3553 (t.4)
8. Martini, Karl Anton von (1726-1800).
 De lege naturalipositiones.
 Des Freyherrn von Martini Lehrbegriff des allgemeinen Staatsrechts. Bd.
 3, Welcher das allgemeine Staatsrechtenthält / Ausdem Lateinischen.
 Wien : in der Sonnleithnerischen Buchhandlung, 1783.
 PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.3552
9. Fredro, Andrzej Maksymilian (około 1620-1679).
 Scriptorum seu Togae et belli notationum fragmenta
 Andreae Maximiliani Fredro [...] Scriptorum Seu Togae & Belli Notationum
 Fragmenta ; Accesserunt Peristromata Regum Symbolis Expressa.
 Dantisci: Sumptibus Georgii Försteri [...], 1660.
 Współwyd. „Peristromata Regum” z tyt. nagł. (s. 305-381).
 Förster, Georg (1615-1660). Nakł. Fredro, Andrzej Maksymilian (około 1620-
 1679). Peristromata regum symbolis expressa (łac.) [Cykl emblematyczny
 Peristromata regum].
 PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.2623
10. Herburt, Jan (po 1524-1577).
 Chronica Sive Historiae Polonicae Compendiosa, Ac Per Certa Librorvm Capita
 ad facilem memoriam recens facta descriptio / Authore ... Joanne Herbvrto
 Dantisci: Sumptibus Balthasaris Andreae ..., 1609.
 Dedykacja autora: „Serenissimo ... Domino Sigismundo Augusto ... Regi
 Poloniae ... Datum ... mense Augusto, Anno ... 1571”.
 510
 Zygmunt II August (król Polski; 1520-1572). Adresat dedykacji
 PAU St.Dr. 2623: M. Marszałkowicz
11. Odymalski, Walenty (około 1620-około 1680).
 Swiata Naprawionego Od Iezvsa Chrystvsa ... Historyey Świętey Ksiąg Dziesięć
 : w Których Wszystkie Dzieła, Cuda, Nauki y przypowieści iego, od
 Ewangelistow SS. wspomniane, porządkiem są opisane, z dokładem Figur
 Starozakonnych y Prorocw, także z objaśnieniem mieysc trudnieyszych
 Ewangeliey S. według zdania Kościoła powszechnego Rzymskiego y
 prawowiernych Oycow Świętych Doktorow / Przez X. Walentego
 Odymalskiego ... Rytmem Słowieńskim wyrażone.

Świata naprawionego od Jezusa Chrystusa
(W Krakowie):(W Druk. Dziedzicow Krzysztofa Schedla ...), [po 24 XII 1670].
Dedykacja autora: „Naiśniejszemu ... Monarße Michałowi ... Krolowi
Polskiemu ...”.

Drzeworyty: 1. na verso karty tytułowej drzeworytowy herb Rzeczpospolitej
(Orzel skwadrowany z Poganią) z herbem Korybut Michała Korybuta
Wiśniowieckiego w polu sercowym, 2. na verso karty sygnowanej 2Rr.
Michał Korybut Wiśniowiecki (król Polski ; 1640-1673). Adresat dedykacji
PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.571.

12. Kochowski, Wespazjan (1633-1700).

Hypomnema Reginarvm Poloniae : a suscepto Fideilumine Continua serie
Regnantivm / Avtore Vespasiano A Kochow Kochowski, Equite Polono, Ex
Annalibus Patriis Collectvm.

Hypomnema Reginarum Poloniae Autore Vesp. a Kochow Kochowski Eqvis
Polono Anno Christi 1672

Cracoviae :Apud Hæred. Christophori Schedel ... [1672].

Dedykacja autora: „Iesvs Maria Ioseph, Serenissimæ Eleonoræ ... Poloniarvm
Reginæ ... Dabam Vieliciaïneunte Anno 1672 ...”.

Rycina frontispisowa z tytułem: Hypomnema Reginarvm Poloniae Autore Vesp.
a Kochow Kochowski Eqvis Polono Anno Christi 1672.

Miedzioryty: 1. frontispis: w górnej części Adam i Ewa, z lewej strony tytułu
personifikacja Miłości, z prawej - królowa w koronie, u dołu strony powitanie
królowej przez króla i senatorów; 2. na verso karty tytułowej ilustracja: Fortuna
trzyma tarczę herbową królowej Eleonory z herbem Habsburgów, nad nią
pięciopolowy herb Austrii, Minerwa trzyma tarczę herbową Michała Korybuta
Wiśniowieckiego z herbem Korybut, nad nią pięciopolowy herb królewski z
herbem Korybut w polu sercowym, u dołu strony herb Nieczuja i inicjały W. K.
[tj. Wespazjan Kochowski].

Na końcu dodano wiersze na pochwałę dzieła autorstwa m.in. Waleriana
Gutowskiego, Jana, Rackiego, Macieja Tretera, Stanisława Józefa
Biezanowskiego.

Eleonora Maria Józefa (królowa Polski; 1653-1697). Adresat dedykacji
Gutowski, Walerian (1629-1693).

Racki, Jan (1610-1682).

Treter, Maciej Kazimierz (1623-1692).

Biezanowski, Stanisław Józef (1628-1693).

PAU: M. Marszałkowicz. St.Dr.2943, St.Dr.936.

Poszczególne woluminy posiadają odręczne autografy Marszałkowicza oraz
liczne numeracje bądź cyfry. Są to prawdopodobnie sygnatury nadane przez
Marszałkowicza i być może poprzednich właścicieli (ilustr. 1, 1a, 1b, 1c). Prac

introligatorskich, jak i napraw, dokonywano we własnym zakresie. Na przykład do naprawy egzemplarza (ilustr. 2) został użyty papier pochodzący z papierni w Kamienicy, której właścicielem był Marszałkiewicz.

Bibliografia

H. Barycz, *Wśród gawędziarzy, pamiętnikarzy i uczonych galicyjskich*, t. II, Kraków 1963.

H. Barycz, *Maksymilian Marszałkiewicz*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XX, 1975.

Katalog Rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie, zestawiał J. Czubek, Kraków 1906.

[Katalog rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie - Czubek Jan | Polona](#) [dostęp 31.12.2021].

Kronika miejscowa i zagraniczna, „Czas”, 4.02.1885.

M. Kurzeja-Świątek, *Rodzina Skąpskich w Sądecczyźnie*, „Rocznik Sądecki” 2007, t. XXXV, s. 217–246.

<https://docplayer.pl/9090748-Rodzina-skapskich-w-sadeczczyźnie.html> [dostęp 31.12.2021].

J. Łepkowski, *Sprawozdanie z podróży archeologicznej po Sądecczyźnie, na posiedzeniu Towarzystwa Nauk. Krak. Wydziału Archeologicznego*, w: „Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Jagiellońskim Złączonego, Oddział Sztuk i Archeologii” 1852, t. 21(t. 6), z. 2.

K. Maleczyńska, *Książki i biblioteki w Polsce okresu zaborów*, Wrocław 1987 (seria „Książki o Książce”).

F. Radziszewski, *Wiadomość historyczno-statystyczna o znakomitych bibliotekach i archiwach publicznych i prywatnych, tak niegdyś byłych jak i obecnie istniejących w krajach dawną Polskę składających, a mianowicie: w Królestwie Polskim, Galicyi, w ks. Poznańskim i zachodnich guberniach Państwa Rosyjskiego porządkiem abecadłowym miejsc ułożona*, Kraków 1875. https://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/19829/edition/40162/content?format_id=2 [dostęp 31.12.2021].

Rocznik Zarządu Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1884, Kraków 1885.

A. Skąpski, *Pamiętnik dla moich dzieci i wnuków*, w: *Nadziei promienie: trzy pamiętniki z XIX wieku*, wstęp, oprac. tekstu, koment. J. Pociach, Kraków 1972.

Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, t. III, 1880–1914.

J. Szkocki, *Domowy świat książek. Wybrane księgozbiory polskie XIX w.*, Kraków 2000.

Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce, oprac. D. Kamolowa przy współudziale K. Muszyńskiej (Zbiory kościelne), Warszawa 1988.